

2024-10-02 Romantika

2024. October 02. 09:06

(Lapok Discordon)

Korstílus?

egyes szakírok szerint, azért NEM, mert párhuzamosan fut a realizmussal

romantika, realizmus:

XIX. sz. jellemző stílusirányzatai

egyesek szerint pedig korstílus

EMELLETT

> művészeti irányzat

> világszemlélet

> életérzés

Középpontban a:

szabadságeszme,

teljesség iránti vágy,

az egyén önkifejezése,

romkultusz,

elvágódás -- *szentimentalizmus* (-abban az időszakban ez forradalommal ért fel)

teljességi iránti vágy => ez az Anyegin alapja is

- fantáziavilágok létrehozása

- más korok feltárása (*múltba vagy jövőbe utazás*)

Háttére:

felvilágosodás racionalizmusa

a francia forradalom élménye

ipari forradalom

polgárosodás

Puskin: Jevgenyij Anyegin

alaphelyzet: Anyegin járja a társaságokat, mulatozik

- **de valami hiányzik**

-> önmaga; nem találja önmagát, nem tud kiteljesedni

az ember szintjei: **fizikai, lelki, szellemi**

--*pszichoszematikus betegségek*

Mi a romantikus?

> felfokozott életérzés

> alapja: a távlat, a változás lehetősége

> reményvesztettség

> csalódás

- > világfájdalom (a „spleen”)
- > forradalmi optimizmus
- > életöröm

Mik vezérlik a romantikát?

- > eszményítés
- > szabadságeszme
- > személyes vonások, belső tartalmak
- > nemzeti karakter szerepe (néhol)
- > nemzeti múlt (középkor), a nemzeti kultúra gyökere
- > népi hagyományok
- > egzotikus kultúrák
- > Elemek: érdekesség, kaland, mese, álom, fantázia, mitológia, szépség.

Orosz romantika

- erős feudális alapok
- Puskin (1799-1837)
- > Művek
  - igor ének*
  - elbeszélő költemény: A bahcsiszeráji szökőkút
  - népies elbeszélő költemény: Ruszlán és Ludmilla
  - elbeszélés: A pikk dáma
- Főműve:
  - Jevgenyij Anyegin** - verses regény - a fölösleges ember alakja
  - az orosz élet enciklopédiája, a romantikus életvezetés kritikája; realista

2024-10-11 Romantika világirodalma

2024. October 11. 13:12

magyar romantika: Nemzeti dal (**dal**), **elégia**, Zalán futása (**eposz**)

Berzsenyi - preromantikus alak

a romantika generális **előfutára**: William **Blake** (1757-1827)

Goethe: Faust -- *ennek két részét 60 évig írja*

A német romantika

Weimar és Jéna

Jéna - Schlegel testvérek és **Athenaeum**

Grimm testvérek (Jakob és Wilhelm)

-- lejegyezték a nevelőnőjük meséit megteremtve
a német mese kultúrát
ezek nagyon „bizarrr” mesék

Andersen (*dán szerző*)

Kis gyufaárús lány

-- hasonlóan reális alaphelyzetű művek

Heinrich von Kleist: **Kohlhaas Mihály** -- ebből Sütő András készít egy drámát

- Kohlhaas Mihály egy szimbólum: harcol a jobbért, az igazságért, de elkerülhetetlenül elbukik.

: **erkölcsi hős**

Ha nem az erkölcsi fölény, akkor mi győz?

E.T.A Hoffmann - *nappal polgár, éjszaka művészként tevékenykedik*

: **Az arany virágcserep**

--> a mű szereplői Atlantis-ban találják meg a boldogságot

> (*Fontos*) fantasztikus novellákat is írt

Edgar Allan Poe - a *thriller* megalkotója

> bűnügyi novellák *írása*

-- **Morgue utcai kettős gyilkosság**

Az orosz romantika

már a 18. század előtt is jöttek létre romantikus művek, lásd: **Igor-ének** (hősi eposz)

--> *DE mégis* leginkább Puskindól számítjuk kezdetét.

Puskin: **Anyegin**

--> ebben megformálódik a **főlétsleges ember alakja**.

> „Az orosz élet enciklopédiája”

-- az orosz irodalom első világirodalmi szintű alakja

: **Ruszlán és Ludmilla** („az orosz János vitéz”)

Mikhail Bulgakov: *A Mester és Margarita - életunt alak*

szellemi pezsgés -- ENNEK ELLENÉRE az erős feudális hagyományok erősen tartották magukat

legtipikusabb képe: a **mozdulatlanság (unalom.)**

Alfonzo (1970-es évek)

színész parodista - orosz világ ábrázolása

: **Ványa bácsi**

: **Három nővér**

Jevgenyij Anyegin

műfaja: **verses regény**

-- a romantika **műnemi határokat elmosó** műfaja;

regényszerű tárgyat dolgoz fel, de fontos

szerephez jutnak benne a **lírai elemek**, a személyes

érzelmeket megszólaltató **reflexiók**.

regény jellegű:

> gazdag cselekmény

> erőteljes jellemábrázolás

> sok helyszín

regény témája:

a társadalomban való hely megtalálása

hasonló témával:

Toldi

A koldus és királyfi

Aranyember

(A legyek ura; valamilyen mértékben)

Candide

fontos témaelemek:

személyes

ez a mű a romantika bírálata is: gúnyt űz a szentimentalizmusból és a byroni életérzésből

Regény a regényben, folyamatos kiszólások

Anyegin megtestesíti byroni spleen életérzését

Fontos elemek

Töredékesség: A romantika jellemvonása, amely a tökéletesség iránti vágy és annak elérhetetlensége közötti feszültség következménye.

Felesleges ember: Semmilyen lényeges tulajdonsággal nem rendelkezik, a társadalomnak nem aktív része: társadalmi státusza nincs.

Enciklopédiája az orosz életnek:

társadalomszemle,

szociográfiai ábrázolást is ad a 19. század viszonyairól

A mű megjelenése 1823 és 1831 között, részletekben történt

Anyegin-strófa,

rímképlete: AbAbCCddEffEgg (– ahol a nagybetűk nőrímek, a kisbetűk hímrímek)

A szöveg beszélője változik: **NEM homogén elbeszélésű**

A szerző első megszólalásakor véleményt nyilvánít Anyeginről: naplopó.

Az első felvonás kulcssora: „s kihunyt a lázas, fényes élet”

Puskin: Jevgenyij Anyegin

Műfaja: **verses regény**

kritika:

benne kritikát fogalmaz meg a szentimentalizmusról

Lenszkij: szentimentalista regényalak

Tatjana képe Anyeginről: amit romantikus könyveiben olvasott

- csak könyvei alapján ismeri meg a világot

-- *amilyen Anyegin valójában*: mindegy.

Puskin célja, bemutatni: Anyegin éppen annyira életképtelen mint Lenszkij

Ruanda hotel

: film - genocídiumot ábrázol

Puskin műve a romantika bírálata is:

gúnyt űz a szentimentalizmusból és a byroni életérzésből

Anyegin a romantika zsenikultuszához is kapcsolódik

Felesleges ember

corpo di bacco

- felszarvazott férj

[olvasás]

9. szakasz: elbeszélői kihagyás -- **a szöveg töredezett**

-- retardáció - késleltetés (eposzi kellék)

Anyegin alakja: kiégett, életunt alak

bálokba hívják. - miért? - divat, és vendég nélkül unalmas az ünnep.

Anyegin életéről részletes leírást kapunk: milyen sajtot eszik, milyen bort iszik, milyen ruhát vesz fel...

Miért e részletes leírás? - Az orosz nemesi élet megtestesítőjét fejti ki.

Anyegin

2. fejezet

alaphelyzet: Anyegin nagybátyja meghal, így az örökölt vidéki birtokra költözik
- *ahonnan költözik: Byroni spleen*

Anyegin hamar megunja az épület régi építészetet, a tájat („mindent is”) - erről kritika fogalmazódik meg

Anyegin a vidék életével mit kezdene?

- Reformálna. De ezért kinézik, nem tudja megvalósítani terveit.
- társadalmi bélyegeket ruháznak rá
- szabadkőművesnek hívják - *szitokszóként*

Arany László (Arany János fia):

A délibábok hőse - hőse: Hűbele Balázs

- bármihez kezd hozzá, nem tudja véghezvinni
Anyeginhez hasonló

megismeri **Lenszkijt** - később: barátját

- ő Anyegin ellenpólusa; a **szenzimentalista karakter (romantikus elemekkel)**
- célja, élete: szerelem

--> mikor Anyegin felkéri Olgát táncolni, a tiszta szerelem képe összeomlik benne:

az életének értelme vesz el

: halálának oka (költői szempontból): **életmódjának életképtelenségének** bemutatása

Petőfi Sigma (1823-1849)

Petőfi: a forradalmi költő - minden nemzetnek van egy forradalmi költője

a magyar irodalom egyik leg tudatosabb szerzője

főbb témák: >tájlírása >népiessége >szerelemi költészete

Életműve, portré:

26 év alatt gazdag irodalmat hozott létre

Kiskőrösön született, DE Kiskunfélegyházát tartotta szülőhazájának

viszonylag jómódúak ==> Petőfi jó iskolákba jár

valamikor leég a házuk és elszegényesednek

==> Petőfi egyik értelmezése: *a szegény magyar költő*

szülei nem magyarok: Petrovics család

költészetében érvényesülő virtus: paraszti, népies

nem kell megnevesíteni a népi kultúra elemeit, mert azok alapvetően már magas értelműek

1842: népiesség új hulláma köszönt be

-- a romantika időszakában a népiesség az egyik legfontosabb „stílus”, *de inkább: látásmód*

Erdélyi József - népdalokat gyűjtött

Művei

A négyökrös szekér (1841)

lirizált kisepikai jellegű szöveg

-- a líraiság keretein túllép: van egy erőteljes epikaisága

„Nem pesten történt, amit hallotok.

Ott ily regényes dolgok nem történnek.”

-- *regényes*: romantikus